

LBRIS

We know
books

SELMA LAGERLÖF

Povestea
lui
Gösta Berling

Traducere de D. Ionescu Morel

Editie îngrijită de Maria Anghel

Editura CARTHEMIA

București, 2025

Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate Editurii CARTHEMIA. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reproducă, stocată sau transmisă sub altă formă fără acordul prealabil scris al editurii.

La editarea acestei cărți s-a folosit ediția apărută la Editura Ziarului Universul, în anul 1943. Prezenta ediție a fost revizuită în conformitate cu normele limbii literare actuale.

Copyright © Editura CARTHEMIA, 2025
THE STORY OF GÖSTA BERLING

Redactare și corectură: Maria Anghel
DTP: Nicoleta Radu
Copertă: Tatiana Daniela Popescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LAGERLÖF, SELMA

Povestea lui Gösta Berling / Selma Lagerlöf ; trad. de D. Ionescu Morel ; ed. îngrij. de Maria Anghel. - București : Carthemia, 2025
ISBN 978-630-95080-8-9

I. Ionescu Morel, D. (trad.)
II. Anghel, Maria (ed.)

821.113.6

Editura CARTHEMIA
București, str. Osiris nr. 24, sector 5
telefon: 0753.103.442
e-mail: edituracarthemia@yahoo.com

Introducere

Preotul

În sfârșit, preotul se urcă în amvon. Enoriașii ridicară privirile spre el; preotul venise, nu va lipsi ca duminica trecută și ca în multe alte duminici. Astăzi își va spune predica.

Preotul era tânăr, înalt, subțire și de o frumusețe strălucitoare. Dacă i-ai fi pus un coif pe cap, o spadă sub braț și l-ai fi îmbrăcat cu platoșă, ar fi putut fi sculptat în marmură și să i se dea numele celui mai frumos dintre atenieni. Avea o privire adâncă asemenea unui poet și bărbia rotundă și hotărâtă a unui războinic; înfățișarea lui era frumoasă, delicată, plină de viață spirituală și de genialitate.

Credincioșii din biserică se simțiră rușinați văzându-l în felul acesta: ei erau obișnuiți să-l vadă venind de la cârciumă, clătînându-se, însoțit de camarazi veseli precum Beerenkreutz, colonelul cu mustață albă și groasă, sau de grasul căpitan Bergh.

Băuse atât de mult, încât săptămâni de-a rândul nu mai fusese în stare să-și vadă de slujbă, iar enoriașii fuseseră nevoiți să se plângă împotriva lui: întâi la protoiereu, pe urmă la episcop. Însuși episcopul venise într-o vizită pastorală pentru a face o anchetă. El stătea în biserică având crucea de aur pe piept, înconjurat de teologii din Karlstadt și de preoții din parohiile vecine. Nu exista nicio îndoială că purtarea preotului depășise limita. Atunci, pe la anul 1820, nu se judeca aspru un om bețiv, dar omul acesta neglijase și slujba din pricina băuturii. Și acum trebuia s-o piardă.

Stătea în amvon și aștepta ultimul vers al cântecului bisericesc. Deodată, își dădu seama că era înconjurat de vrăjmași. Preotul ar fi putut să se arunce în genunchi și să-i roage să fie miloși cu el.

Dar o clipă mai târziu, fu cuprins de ură. Își aducea bine aminte cum urcase pentru prima dată în amvon în urmă cu un an. Atunci fusese un om fără cusur, iar astăzi stătea și privea la omul cu crucea de aur la gât, care venise să-l judece.

Adevărat că băuse, dar cine avea dreptul să-l dea în judecată? Văzuse cineva locuința preotului, unde era osândit să locuiască? Cu brazii sobri și înspăimântători, care loveau în geamuri? Umezeala picura de pe tavane și curgea pe zidurile pline de mucegai. N-avea el nevoie de rachiul ca să-și păstreze curajul, când zăpada fină intra prin geamurile sparte și când pământul sterp nu era în stare să dea pâinea trebuincioasă?

Considera că fusese un preot așa după cum enoriașii lui îl meritau. La urma urmei, toți beau. De ce el singur să se împotrivescă? Bărbatul care-și îngropase nevasta se îmbăta la praznic, tatăl care adusesse copilul la botez făcea un chef. Oamenii beau venind de la biserică, așa că mare parte erau beți când soseau acasă. Un preot bețiv se potrivea de minune pentru ei. Mergea ceasuri întregi pentru nevoile preoției, într-o haină subțire, pestè lacuri înghețate, unde se întâlneau toate vânturile, sau plutea în voia sorții pe aceste lacuri într-o luntre deschisă pe vânt și pe ploaie, sau pe viscol, trebuind să se dea jos din sanie spre a face pârtie cailor, zăpada fiind mare cât casa. În împrejurările acestea învățase el să iubească rachiul.

Zilele anului se duceau întunecoase și pline de jale. Dar seara, duhul își arunca lanțurile și se elibera cu ajutorul rachiului. Venea inspirația. Inima se înfierbânta, viața se însenina, cântecele răsunau și trandafirii parfumau aerul. Odaia cârciumii devenea pentru el o grădină cu flori, cu struguri și măslina din belșug, statui de marmură străluceau în verdeața întunecoasă; filosofi și poeți se plimbau sub palmieri și platani. Preotul, sus în amvon, știa că în părțile acestea ale țării nu era de trăit fără rachiul. Toți cei care se aflau în biserică

știau acest lucru și totuși veniseră să-l judece. Voiau să-i smulgă haina preoțească, pentru că intrase beat în casa Dumnezeului lor. Ah, toți oamenii aceștia își închipuiseră că aveau alt Dumnezeu decât rachiul.

Preotul a rostit prima rugăciune, apoi s-a plecat să spună Tatăl nostru.

În biserică, tăcerea e deplină în timpul rugăciunii. Deodată, preotul își apucă haina cu amândouă mâinile. I se păru că toți cei de față, în frunte cu episcopul, se furișau pe scara amvonului în sus, spre el, ca să-i smulgă haina preoțească. Stătea în genunchi și nu întorcea capul, dar simțea cum trăgeau de pulpană și-i vedea deslușit pe protoiereii, preoții și eforii, dascălul și toată enoria trăgând ca să-i scoată haina. Îi vedea atât de deslușit, încât aproape era în stare să râdă de ei în hohote. Dar în același timp fruntea i se acoperi cu sudoare rece. Totul era îngrozitor.

Să ajungă el un om nemernic, din cauza rachiului, un preot destituit! Există oare lucru mai înjositor?

Acum putea să ajungă cerșetor pe drumuri, putea să se culce beat în șanț, îmbrăcat în zdrențe, să umble cu vagabonzii.

Sfârșise rugăciunea. Trebuia să citească predica. Atunci îi trecu prin minte un gând, care îl făcu să-i piară vorba de pe buze; îl fulgeră gândul că pentru ultima dată mai avea dreptul de a-L preamări pe Dumnezeu. Pentru ultima dată! Gândul acesta îl zdrobi pe preot. Uită de rachiul și de episcop. Trebuia să se folosească de prilej și să-L preamărească pe Dumnezeu.

I se părea că e stăpân pe amvonul lui. Și duhul lui avea aripi și zbura până în cerul deschis deasupra lui. Glasul îi era tare și puternic preamărindu-L pe Dumnezeu.

Lăsase predica la o parte și gândurile îi veneau ca un cârd de blânzi porumbei, i se părea că altcineva vorbea, dar înțe-

legea că acesta era lucrul cel mai mareț de pe pământ și că nimeni nu putea să ajungă mai sus decât el, în splendoare și măreție, stând aici și vorbind pentru gloria lui Dumnezeu. Când inspirația se sfârși, începu să plângă cu capul în piept. Credea că viața îi dăruise cel mai mareț ceas și că el trecuse.

După slujbă trebuia să urmeze conferința și cercetarea. Episcopul întrebă dacă enoriașii aveau plângeri de făcut împotriva preotului lor.

Preotul nu mai era supărat și încăpățânat ca înainte de predică. Acum îi era rușine și ținea capul plecat. Vai, el bănuia că vor veni să înșire toate povestirile acelea mizerabile despre rachiul. Dar despre niciuna nu se vorbește. În jurul mesei celei mari de judecată era tăcere. Preotul își înalță capul. Se uită la dascăl, care tăcea. Pe urmă la efori, se uită și la țărani ambițioși și la proprietarii de uzine. Toți tăceau. Stăteau cu buzele strânse și priveau nedumeriți. Fiecare așteaptă să înceapă altul, se gândea preotul.

Unul dintre efori tuși ușor și zise:

– Găsesc că avem un preot bun. Și Prea Sfântul Episcop a auzit cum știe să predice.

Episcopul vorbește despre lipsurile de la slujbă ale preotului.

– Și preotul poate să fie bolnav câteodată, ca și alți oameni, spuseră țărani.

Episcopul arată că nu fuseseră mulțumiți de purtarea lui.

Atunci, toți deodată îi luară apărarea, preotul lor fiind atât de tânăr. Nu începe vorba că dacă ar vrea să predice întotdeauna ca în acea zi, n-ar vrea să-l schimbe, nici chiar cu episcopul.

Nu mai erau nici acuzatori, nici judecători. Preotul simțea cum îi crește inima și cum îi curge sângele prin vine. Vasăzică, nu se mai afla printre dușmani, îi câștigase pe toți, tocmai când nici nu se aștepta. Putea să rămână predicatorul lor și mai departe.

După ce se sfârși inspectia, episcopul, protoiereii, preoții și cei mai de seamă dintre efori stătură la masă, în casa preotului. Una dintre preotesele vecine își luase sarcina să rânduiască ospățul, iar preotul își dădu seama pentru întâia oară că locuința lui nu era atât de tristă. Masa lungă era pusă sub brazi și arăta așa de frumos cu față de masă albă, cu veselă albă și albastră și cu pahare strălucind.

Doi mesteceni se aplecau la intrare, crengi de cetină erau așternute în antreu, iar la grindă era atârnată o ramură de flori; acestea erau așezate în toate odăile. Mirosul de mucegai fusese alungat și geamurile verzi străluceau vesel la soare.

Preotul era atât de bucuros! Își dădu singur cuvântul că n-are să mai bea de acum înainte.

Toți cei din jurul mesei erau veseli: toți cei care fuseseră mărinimoși și iertaseră erau bucuroși: preoții și protoiereii erau mulțumiți că se alungase scandalul. Episcopul închină paharul, povestind că plecase cu inima grea la drum, pentru că auzise zvonuri multe și urâte. Plecase să găsească un Saul și uite că Saul se și făcuse Paul, care era în stare să muncească mai mult decât toți ceilalți.

Și protoiereul vorbește despre darurile bogate cu care este înzestrat tânărul preot, laudându-le. Îi aminti însă că nu trebuia să se fâlească, ci dimpotrivă, să-și dea toată osteneala de a se ține în frâu, ca omul care poartă o grea și scumpă sarcină pe umeri.

La această masă preotul nu se îmbătă, era însă amețit. Toată fericirea neașteptată i se urcă la cap. Cerul îi dăduse limbajul inspirației și oamenii îi făcuseră un dar din iubirea lor.

Când totul se sfârși, se culcă, dar sângele nu înceta să curgă fierbinte și repede prin venele lui, neputând să stingă focul de fericire, care-l făcea să treacă printr-o neliniște bucuoroasă.

Deodată auzi un glas:

– Ești treaz, preote?

Venea un om trecând prin iarba de lângă casă. Preotul se uită și îl recunosc pe grasul căpitan Kristian Bergh, unul dintre credincioșii lui prieteni. Fără casă și cămin, căpitanul acesta avea un chip uriaș și puternic, fiind înalt și prost ca un munte.

– Da, sunt treaz, căpitane, răspunse preotul; crezi oare că se poate dormi într-o astfel de noapte?

Ei bine, Gösta ascultă atunci ce are să-i spună căpitanul Kristian. Uriașul a fost cuprins de presimțiri rele: se teme că preotul nu va mai avea curajul să golească o sticlă de vin cu el. Nu-i vor mai da pace deoarece acești teologi din Karlstadt, care cunoșteau de-acum drumul, erau în stare să vină din nou și să-i rupă haina preoțească. Ori, căpitanul Kristian a intervenit cu mâna-i greoaie și atât teologii, cât și episcopul nu vor mai reveni. De acum înainte, preotul și prietenii lui vor putea bea în liniște în casa parohială. Gösta Berling să plece urechea și să asculte isprava puternicului căpitan Kristian Bergh. Când episcopul și teologii s-au urcat în cupeu și s-au închis bine ușile, Kristian Bergh a luat locul vizitiului și în noaptea senină i-a dus câțiva kilometri, făcându-le pe Excelențele Lor să simtă ce puțin ține viața la corpul omenesc. El a lăsat caii să se ambaleze și să fugă cât puteau de iute. Îți închipui poate că drumurile desfundate erau ocolite ca să nu simtă izbiturile? Nu-l cunoști bine! Mergea prin șanțuri și miriște cu iuțeală nespuse de mare, cobora coastele dealurilor, fugea pe marginea lacului cu apă până la osia roții, se împotmolea în mlaștini, cobora locuri stâncoase unde caii și roțile alunecau.

În acest timp, episcopul și teologii, galbeni și cu fețe înspăimântate, bombăneau rugăciuni în dosul perdelor cupeului.

Își vor aminti multă vreme de această călătorie.

Ce mutre pe ei când în sfârșit s-au văzut la hanul Rissäter încă în viață, dar scuturați ca alicele de pușcă într-un sac de piele.

– Ce a însemnat toate acestea, căpitane Kristian? întrebă episcopul când deschise ușa de la cupeu.

– Aceasta înseamnă că Excelența Sa va chibzui de două ori înainte de a-i mai face o nouă vizită lui Gösta Berling, răspunse căpitanul Kristian, care pregătise dinainte răspunsul.

– Complimente lui Gösta Berling, zise episcopul, și spune-i că nu va mai vedea niciodată vreun episcop venind la el.

Isprava aceasta o povesti grasul căpitan preotului, la fereastra deschisă.

Preotul ridică brațul ca să-i tragă uriașului un pumn puternic, dar se stăpâni. Închise fereastra cu zgomot și rămase în mijlocul odăii, văzând că-l amăgise Dumnezeu; și astfel episcopul va crede că el se prefăcuse toată ziua și, prin urmare, va fi dat afară din rândul preoților.

A doua zi dimineață, preotul dispăruse din casă. Știa că are să fie destituit și plecase singur.

Aceasta se petrecea prin 1820 într-o comună îndepărtată din Vermland. Era cea dintâi nenorocire care îl lovea pe Gösta Berling, dar nu și cea din urmă, deoarece mânjii care nu vor să îndure pintenii și biciul găsesc că viața este grea. La fiecare înțepătură dureroasă, ei stau pe loc, zvârl din picioare și se avântă pe drumuri rău croite spre prăpastie.

Dacă drumul este cu pietriș și călătoria grea, ei nu găsesc altceva mai bun de făcut decât să-și lepede povara și să pornească înainte.

Cerșetorul

Într-o zi friguroasă de decembrie, un cerșetor suia coasta de la Broby. Era acoperit de zdrențe și prin ghetele-i căscate, zăpada îi uda picioarele.

Löven este un lac lung și îngust la Vermland, care în două locuri formează niște strâmtoni lungi și strâmte. Lacul se întinde spre nord până la pădurile fineze, iar spre sud până la lacul Vrener. Mai multe comune îl împrejmuiesc. Broby, cea mai mare și cea mai bogată dintre aceste comune, ocupă o bună parte a malurilor, atât din dreapta, cât și din stânga, dar pe partea dreaptă se găsesc și moșiile cele mai importante: Ekeby și Björne, renumite pentru frumusețea și bogăția lor, și marele oraș Broby, care avea han, tribunal, casă parohială, comisarariat de poliție și un câmp pentru bălci. Broby este așezat pe o colină.

Cerșetorul, după ce se îndepărtă de hanul de la poalele colinei, se străduia să ajungă la casa parohială care este așezată pe înălțime, tocmai sus.

Înainte de el, o fetiță trăgea o sanie încărcată cu un sac cu făină.

Cerșetorul o ajunse din urmă și începu să-i vorbească:

– Calul e prea mic pentru o sarcină așa de grea, spuse el.

Copila, o fetiță de 12 ani, cu ochi pătrunzători, se uită îndărăt și îl privi pe cel care-i vorbise.

– Dar-ar Dumnezeu să fie calul și mai mic, iar sarcina încă mai mare, căci ar ajunge mai departe, răspunse ea.

– Încărcătura din sac e a ta?

– Da, trebuie să-mi văd singură de hrană, deși sunt atât de mică!

Cerșetorul împinse sania de dinapoi.

– Să nu crezi că am să-ți dau vreun bacșiș, spuse fetița, iar cerșetorul începu să râdă, zicând că știe că este fata preotului de la Broby.

– Așa e, răspunse fata. Mulți copii au un tată sărac, dar niciunul un părinte mai rău.

– Tatăl tău e iute și rău? Aș vrea să știu de unde ai căpătat sacul cu făină.

– Am luat secara azi-dimineață din hambarul tatei și acum vin de la moară.

– Dar n-o să te vadă când te întorci?

– Tata e în inspecție.

– Mi se pare că vine cineva în urma noastră; dacă ar fi el?

Fata se uită îndărăt și începu să țipe:

– E chiar tata, plângea ea, dacă mă prinde, mă omoară. Ia sania și trage-o, ca să creadă că e a ta. Fiind întuneric, vino cu ca la locuința preotului și să nu te ierte Dumnezeu dacă nu vei veni.

Cerșetorul întoarse sania și se duse cu inima supărată îndărăt spre cârciumă.

Aici, în comuna Broby pe unde mergea el în aceste clipe, de-a lungul strâmtonii care unește Lövul superior cu Lövul inferior, în aceste ținuturi vestite prin bogăție și veselie, unde moșii boierești se învecinează tot cu moșii boierești, unde atelierele de fierărie și uzinele sunt unele lângă altele, fiecare drum îi era prea trist, fiecare loc prea îngust, fiecare pat prea tare. Aici totul îi inspira o aspră nostalgie a marilor păduri eterne.

Aici nenorocirile răsunau cu fiecare adiere. Transportul trunchiurilor de arbori și cotigi cu cărbuni coborau fără sfârșit, cu o iuțeață neîntreruptă. Convoaie de minereuri urmau făgașe adânci, săpate și șlefuite de sute de alte convoaie. Aici, săniile cu musafiri nu mai sfârșeau fuga între moșioarele cu mici

castele și-i părea că veselie ținea frâurile: frumusețea și amorul erau stăpâne. Ah, nenorocitul, cum dorea pacea marilor păduri eterne din nord!

Acolo sus, unde dintr-un loc întins țâșneau arborii drepti ca fusul unei coloane, unde zăpada acoperea cu straturi grele crăcile nemișcate, unde vântul, neputincios, nu putea decât să se joace ușor cu vârful arborilor, acolo visa să se înfunde cât mai adânc, până ce într-o zi puterile îl vor părăsi și va pieri sub marii brazi, iar moartea îl va lua în brațele ei. Ofta după acest mare mormânt de la miazănoapte de Löven, unde puterile distrugerii îl va învinge, unde foamea, frigul, oboseala și rachiul vor doborî, în sfârșit, acest nenorocit corp care părea de fier.

Dar sosi la han unde trebuia să înnopteze. Intră în sală, apoi se așeză mohorât pe banca de lângă ușă. Femeia hangiului, făcându-i-se milă de el, îi dădu un pahar cu rachiu. La cererea-i stăruitoare, îi dădu și al doilea. Dar când îi refuză pe al treilea, cerșetorul se înfurie. Ah! să mai bea încă acest rachiu tare și dulce! Să mai simtă încă o dată inima bătând în piept și gândurile-i arzând de beție! O, dulce licoare a grâului! Soarele, cântul păsărelelor, parfumul și tot farmecul verii plutesc pe undele tale limpezi! Încă o dată înainte de a se înfunda în bezna nopții, cerșetorul vru să bea soare și bucurie. Nenorocitul dădu pentru rachiu întâi făina, apoi sacul, pe urmă sania. Adormi apoi într-un somn adânc de beție. Deșteptându-se, înțelese că nu-i mai rămânea decât un singur lucru de făcut. Pentru că mizerabilul corp ajunsese să-i stăpânească sufletul, pentru că a băut ceea ce un copil îi dăduse în pază, pentru că ajunsese o rușine pentru pământ, trebuia cel puțin să-și scape sufletul de greutatea unei asemenea murdării. Trebuie să redea libertatea sufletului său și să se reîntoarcă la Dumnezeu.

Întins pe banca de la han, el instruia procesul lui Gösta Berling, răspopitul, învinuit că a vândut pentru rachiu făina unei copile înfometate, lucru pentru care a fost condamnat la moarte. Ce moarte? „Moartea în zăpadă.“ Abia deșteptat din somn, fără însă să fie treaz de tot, își plângea de mila lui și a sufletului, care își cerea libertate.

Își luă căciula și se repezi afară, împleticindu-se.

Nu merse departe. Pe marginea drumului se adunaseră mormane de zăpadă. Acolo căzu. Închise ochii și așteptă moartea. Nu se știe cât timp a stat așa, dar încă mai trăia când fata preotului din Broby, cu o lampă în mână, trecu fugind pe drum și îl găsi pe cerșetor pe jumătate îngropat în zăpadă. Ea așteptase câteva ceasuri sus pe colină, până când se hotărî să plece în căutarea lui. Îl recunoscă și îl zgâlțâi cu toată puterea ca să-l trezească. Trebuia ca acest cerșetor să-i spună ce a făcut cu sacul ei de făină. Trebuia să-și recapete cunoștința cel puțin atât cât să-i răspundă. Tatăl ei ar omorî-o dacă a pierdut sania. Cuprinsă de deznădejde în fața nenorocitului fără viață, îi mușca degetele, îl zgâria și-l înghiontea, urlând de furie.

În acest timp se auziră niște clopoței sunând.

– Cine naiba strigă așa? întrebă un glas aspru.

– Vreau să știu ce a făcut acest om cu sacul meu cu făină și cu sania, plângea copilul bătând cu pumnii în cleștași în pieptul cerșetorului.

– Lovești și zgârii un om înghețat? Pleacă de aici, pisică sălbatică.

Aceea care vorbea era o femeie mare și voinică. Ea coborî din sanie și se apropie de ei. Cu o mână puternică apucă fetița de ceafă și o zvârli în drum. Trecând apoi un braț pe sub corpul cerșetorului, îl urcă în sanie.

– Vino cu noi la han, sălbatico, îi spuse ea copilei, și vom vedea ce este toată povestea asta.

O oră mai târziu, cerșetorul stătea pe un scaun aproape de ușa celei mai bune odăi a hanului, iar în fața lui se afla voinica și autoritara femeie care îl salvase.

Așa cum i-a apărut atunci lui Gösta Berling, când desigur se înapoia din pădure unde supraveghease căruțele cu cărbuni, cu mâinile înnegrite, o pipă de pământ în colțul gurii, îmbrăcată cu o haină scurtă de blană de miel, fără cătușeală, cu o fustă lucrată de mână, încălțată cu bocanci grei, tocul unui cuțit vârat în corsaj, cu fața-i bătrână, dar frumoasă sub o coroană de păr alb ridicată pe frunte, semăna cu portretul pe care îl descrieseră de atâtea ori alții; și chiar înainte de a deschide gura, Gösta Berling a înțeles că se găsea în fața vestitei maiorese de la Ekeby. Era femeia cea mai puternică din Vermland, stăpână pe șapte uzine de fierărie, învățată să poruncească și să fie ascultată. Și el ce era? Un condamnat la moarte, un nenorocit căruia toate drumurile îi erau închise. Tremura sub privirea ei. În tăcere se uita la această zdreanță omenească cu mâini roșii și umflate, cu un corp slab, dar în această decădere avea un cap minunat, strălucind încă de o frumusețe sălbatică.

– Tu ești Gösta Berling, răspopitul?

Cerșetorul nu mișca.

– Eu sunt stăpâna Ekeby-ului.

Nenorocitul avu o tresărire. Împreună mâinile și o privi deznădăjduit.

Ce va face cu el? Îl va sili să trăiască? Se temea să aibă de luptat împotriva ei. El era cât pe ce să-și împlinească gândul, atât de aproape să dobândească pacea și liniștea pădurilor eterne.

Ea începu lupta, spunându-i că fata preotului și-a recăpatat sacul cu făină și sania, și că ea, maioreasa, are să-i dea și lui, ca și altor nenorociți fără adăpost, un loc în aripa de la castel, rezervată Cavalerilor, la Ekeby.

Va duce o viață lipsită de griji, o viață de plăceri. Dar el îi răspunse că trebuia să moară.

Atunci maioreasa bătu cu pumnul puternic în masă și strigă:

– Ah! Domnul dorește moartea? Nimic altceva decât moartea? Nu știu dacă privindu-te s-ar putea spune că trăiești. Privește acest corp lipsit de carne, membrele moi, ochii stinși și acestea îți vorbesc de moarte! Ce mai ai de omorât în toate acestea? Îți închipui că trebuie să fii întins, nemișcat și țeapăn, ținut sub capacul unui coșciug ca să fii mort? Nu crezi că este un mort ce am înaintea ochilor, Gösta Berling? Eu văd sub pielea ta capul de mort cu orbitele goale. Nu simți gura ta plină de praf? Nu auzi zgomotul oaselor care se lovesc între ele când te miști? Gösta Berling s-a înecat în rachi. El este mort. Ce mai mișcă în tine sunt niște sărmane oseminte cărora tu le dai iluzia vieții. Este ca și când tu ai vrea să refuzi morților să joace la lumina stelelor între movilițele de pământ care acoperă mormintele. Pentru că te-a dat afară din slujbă vrei să mori? Ar fi mai bine să întrebunțezi darurile naturii la care ai renunțat, făcându-te trebuincios pe acest pământ lui Dumnezeu. De ce nu ai venit la mine numaidecât? Aș fi rânduit lucrurile. Astăzi îți trebuie gloria să fii culcat pe așchii de lemn și admirat de toată comuna care va trece să privească frumosul tău cadavru?

Cerșetorul asculta liniștit, aproape surâzând, aceste vorbe jignitoare.

Nu, ea nu avea nicio putere să abată sufletul lui de la chemarea marilor păduri.

Maioreasa tăcu; se plimba prin odaie, gândind. Pe urmă se duse și se așeză lângă foc, cu picioarele rezemate pe pietrele de la vatră, cu coatele pe genunchi.

– O mie de draci! spuse, surâzând gândurilor ei. Este mult adevăr în ceea ce am spus aici și pe care nici eu nu-l știam. Nu crezi că cea mai mare parte dintre oamenii care ne înconjoară sunt morți? Crezi oare că eu trăiesc? Nu! Privește-mă! Sunt stăpâna Ekeby-ului și fără îndoială femeia cea mai puternică din Vermland. Dacă ridic un deget, guvernatorul aleargă, de ridic două, episcopul se prăvălește, de ridic trei, consiliul parohial, primarul, judecătorii și toți stăpânii fierari pornesc să joace polca pe marele lac de la Karlsbad. Naiba să mă ia, băiatul meu, dacă sunt altceva decât un cadavru ambulat și vopsit! Dumnezeu știe ce puțină viață a mai rămas în mine!

Cerșetorul se plecă înainte și cu luare aminte asculta. Bătrâna maioreasă își legăna încet capul înainte și înapoi, în fața focului. Nu-l mai privea pe Gösta Berling când vorbea.

– Privește, urmă ea, dacă aș fi o ființă vie și te-aș vedea așa în fața mea, nenorocit, mizerabil, cu idei de sinucidere, nu aș fi știut într-o clipă să le fac să dispară? Aș fi avut lacrimi pentru tine și rugăminți care ți-ar fi schimbat gândurile, și m-aș fi gândit să-ți scap sufletul. Dar sunt moartă. Ai auzit tu vorbindu-se despre frumoasa Margareta Celsing aceea care eu am fost odată? Nu a fost ieri, dar și astăzi bătrânii mei ochi o plâng. De ce Margareta Celsing a murit și de ce Margareta Samzelius, maioreasa Ekeby-ului, trăiește? Spune-mi, Gösta Berling! Știi tu cum era Margareta Celsing? Era dintre acelea al căror mormânt îngerii l-ar fi udat cu lacrimile lor. Nu cunoștea răul, nimeni nu o supăra, ea era bună cu toți. Și frumoasă, Gösta Berling!

Era un bărbat cu numele Altringer – știe Dumnezeu de ce a venit prin ținutul pustiu de la Elfdalen, unde părinții Margaretei Celsing aveau fierăria! Margareta Celsing l-a văzut. Ce frumos bărbat era! Ea l-a văzut, el a iubit-o. Dar el

era sărac și cei doi tineri s-au înțeleș să se aștepte cinci ani, cum spune cântecul. Peste trei ani un alt pretendent se ivi. Era urât și rău, dar părinții îl crezură bogat și căutară s-o convingă: întrebuițară bătaia și amenințări ca s-o silească pe fiica lor să se căsătorească cu el. Vezi tu, în acea zi Margareta Celsing a murit. Din acea zi nu a mai fost decât maioreasa Samzelius, nici bună, nici timidă. Vedea răul peste tot și nu credea în bine.

Cunoști fără îndoială urmarea poveștii. Locuiam, maiorul și cu mine, la Sjö, aici pe marginea lacului Löven. El era departe de a fi bogat cum se spunea; deci am cunoscut zile rele. Dar Altringer se reîntoarce, el făcuse avere. A cumpărat Ekeby, care se învecinează cu Sjö. De asemenea, a cumpărat cinci alte uzine de fierărie pe marginea lacului Löv. Era un om destoinic și muncitor fără pereche. El îndulci sărăcia noastră: întrebuițam trăsurile lui, primeam de la el vânat pentru masa noastră și vin pentru pivniță. Umplu viața mea de sărbătoare și plăcere. Maiorul plecă la război. Ce ne păsa de plecarea lui? Într-o zi eram la Ekeby, a doua zi Altringer venea la Sjö. Împrejurimile Lövenului răsunau de zgomotul serbărilor. S-au răspândit zvonuri urâte despre Altringer și mine. Dacă Margareta Celsing ar fi trăit, ar fi suferit, dar pe maioreasa Samzelius o lăsa nepăsătoare. Nu înțelegeam că toate acestea erau din cauză că eu eram moartă. Ecoul vorbelor ajunsese la urechile tatălui și mamei mele, acolo sus, în mijlocul grămezilor de cărbuni din pădurile Elfdalen. Mama mea nu se codi mult și o porni la drum să vină să-mi vorbească. Într-o zi, când îi aveam la masă pe Altringer și mai mulți musafiri, sosi și ea. Gösta Berling, am văzut-o intrând, dar simțeam că nu era mama mea. Am primit-o cum ai primi o străină. Am rugat-o să ia loc la masă. Ea îmi vorbi cum vorbește o mamă fiicei, dar eu i-am răspuns că se înșală, deoarece părinții mei au murit în ziua